

MESINDUSE INFOLEHT

nr 2 (70), aprill 2012

**Põhja- ja Baltimaade Mesindusnõukogu resolutsioon
geneetiliselt muundatud organismide kohta**

Glüfosaadid tapavad kõik elusa

Monsanto kontsern otsib uusi väljakutseid

**Mida arvestada
mesilasperede soetamisel**

**EMLi tegevjuht on
Marianne Rosenfeld**

Trükise väljaandmist toetab Euroopa Liit Eesti Mesindusprogrammi raames

ESIMEHE VEERG

Enamik mesilasperesid ja mesinikke on karmist talvest läbi kenasti kevadesse jõudnud. Mesindushooaeg hakkab hoogu üles kerima. Vahepeal on mesinikel olnud pikalt tubaseid toimetusi ja hoovõtmisi. Seljataha jääb ka mitmeid mesinike omavahelisi arutelusid, samuti suuremaid koosolekuid ja nõupidamisi, kus seni tehtut kaalutud ja hinnatud ning selle kogemuse pealt edasimineku plaane peetud. Ikka selleks, et oskaksime edaspidi targemini talitada ja seatud eesmärgid saavutada.

Nagu tavaliselt kevadeti, toimus 24. märtsil Tallinnas EMLi kevadkoosolek. Sellel EMLi aruandekoosolekul kuulati ja arutati EMLi juhatuse tegevuse ülevaadet-aruannet ning revisjonikomisjoni üsnagi kriitilist ettekannet EMLi juhatuse tegevuse kohta. Kindlasti on EMLi juhatuse möödunudaastasest tegevusest jäänud mõnedki positiivsed jäljed. Kuid aastakoosolekul on olulisem vaadata ettepoole ja tuua esile ning arutada neid Eesti mesinduse edendamiseks olulisi asju, mis seni veel tegemata. Selliseid teemasid võetigi koosolekul mesinike algatusel arutusele üsna mitmeid.

Oluliselt peeti nii EMLi kui kogu Eesti mesinduse kohta nii pikaajaliste arengukavade kui ka konkreetsete lähiaja tegevusplaanide koostamist. Sealjuures

peaks olema kaasatud võimalikult kõigi Eesti piirkondade mesindusseltside esindajad ja aktiivsemad mesinikud. Selle eesmärgi saavutamiseks toimub EMLi juhatuse korraldusel mai-kuu alguses Olustveres mesindusaktiivi ümarlaud-nõupäev.

Foto: Aimar Lauge

Loodame, et ühise mõttetöö viljana saavad Olustveres kirja EMLi ja Eesti mesinduse lähiaegade arengu peamised suunad ja tegevusliinid. Nende mõtete elluviimine on edukas vaid siis, kui EMLi liikmed ja laiemaalt kõik mesinikud need eesmärgid omaks võtavad. Tähtsam veel on, et mesinikud ka tegudes nende eesmärkide täitmisega kaasa tulevad. EMLi juhatuse saab siinjuures olla vaid eestvedaja ja korraldaja rollis. Oluliselt kindlama lootuse nende mesinike poolt püstitatud plaanide teostegemisele annab aprilli algusest EMLi tegevjuhi ametisse astunud energilise Marianne Rosenfeldi eestvedav

roll. Kuid vaatamata Marianne ja EMLi juhatuse pingutustele jäävad tulemused selles ühises arendustöös napiks, kui mesinike lai ring ja kohalikud mesinike seltsid selles tegevuses ei osale.

Mõnigi mesinik arvab ikka veel nii, nagu see enam kui kahekümne aasta eest eelmise riigikorra aegu kombeks oli: miks riik mesinduse korraldamisega ei tegele? Keegi kusagil peaks meie mesinduse probleeme lahendama? Tänapäeval on teised ajad, enam pole riiklikke mesindusametnikke, maakonna-rajooni mesindusagronoome ega mee kokkuostu süsteemi ja odavat suhkrut. Mesinikud saavad lootada vaid iseendale ja eelkõige oma organisatsioonile, kes neid riigi ja ametkondade ees suudaks piisavalt jõuliselt esindada. Eesti Mesinike Liit peab saama praegusest veel oluliselt tugevamaks ja ühtsemaks, et mesinike ühine hääl leiaks ministeeriumis ja teistes riiklikes ametkondades ärakuulamist ja arvestamist.

Ilmekaks näiteks riigi ükskõiksusest mesinduse vastu on olukord, kus Eesti maaelu arengukava MAKi väljatöötamisel aastateks 2014-2020 pole mesindus koostajatele üldse meelde tulnud. Märtsikuu lõpu seisuga ei leidunud üheski järgneva perioodi MAKi dokumendis

sõnu "mesilane", "mesinik" ja "mesindus". Ometi on mesindust ikka ja alati arvatud Eesti maaelu lahutamatuks osaks, mis annab meetoodanguna umbes 2% Eesti põllumajandustoodangu koguväärtusest, mesilaste tolmeldamistöö tulemusena aga veel palju enam. EMLi juhatuse kiri põllumajandusministrile tuletas meelde vajadust kaasata ka mesinikud MAKi tegevuskava koostamisse ja kavandada mesindu-

se toetamist tulevikus MAKi meetmete raames. See EMLi kiri on praegu ministeeriumis menetluses ja loodetavasti leiab arvestamist, et riik mesinikke ei unustaks.

Taas on lähenemas 1. mai, mis on mesinike jaoks oluline tähtaeg, et teatada PRIA mesilaste registris mesilasperede kevadine arv. Seda võib teha maakondlikus PRIA büroos otse ametnikega suheldes. Kindlasti on selline otsekontakt PRIA

ametnikega vajalik siis, kui asutakse oma mesilast esmakordselt registrisse kandma. Kuid varem registreeritud mesila korral on kevadise mesilasperede arvu teatamiseks mugavam kasutada E-PRIA veebilehte aadressil <https://www.eesti.ee/epria/>, kuhu saab jooksvalt uued andmed sisestada.

Mõnusat mesilaste kevadsuminat soovides
Aleksander Kikk

PÕHJA- JA BALTIMAARDE MESINDUSNÕUKOGU RESOLUTSIOON: GENEETILISELT MUUNDATUD ORGANISMID

Põhja- ja Baltimaade Mesindusnõukogu (NBBC), mesindusorganisatsioonid Taanist, Eestist, Soomest, Lätist, Norrast ja Rootsi on mures Euroopa Kohtu otsuse pärast geneetiliselt muundatud organismide (GMOde) osas.

Hindame kõrgelt Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomisjoni, riiklike, regionaalsete ja kohalike võimude pingutusi, mis puudutavad GMOde kultiveerimise teemasid.

Toetame ühiskondlike organisatsioonide ja asjaosaliste muresid GMO-teemadel, mis puudutavad keskkonda, loomade heaolu, tarbijate huve, põllumajandust, mesindust, eetikat, religiooni jne.

Siiski soovime ELi institutsioonidel, riikide valitsustel ja ühiskonnal tungivalt tegutseda täie vastutustundega GMOde kultiveerimise teemal selle mõju tõttu keskkonnale, looduslikele tolmeldajatele ja mesindussektorile Euroopas.

Kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on GM-taimede õietolm mees kvalifitseeritud toidulisandina ning nõuab ELi heakskiitu.

On oluline aru saada, et Euroopa Kohtu otsusel on kahjustav mõju mee turundamisele ning mesindussektorile tervikuna, kuna mee müük on mesindussektori Põhja- ja Baltimaade regioonis peamine sissetulekuallikas.

Otsuse tagajärjel on negatiivne mõju maapiirkon-

dades elavatele peredele, kes tegelevad mesindusega ja tolmelamise kaudu loodusliku teenuse pakkumisega.

Seetõttu on käesolev otsus mesindussektorile negatiivse mõjuga. Ainsa lahendusena näeb NBBC geenmuundatud taimede leviku keelustamist Euroopas.

Danmark Biavlerforening,
Eesti Mesinike Liit,
Latvijas Bīskopības biedriba,
Norges Biokterlag,
Suomen Mehiläishoitajain Liitto,
Sveriges Biodlares Riksförbund

Vastu võetud Põhja- ja Baltimaade Mesindusnõukogu koosolekul 2012, Riia, Läti

GLÜFOSAAT – OHTLIK KÕIGELE ELAVALE

Glüfosaat on fosfonaatide rühma kuuluv keemiline ühend ja praeguseks maailmas üks enim kasutatavaid herbitsiide. 1970. aastate alguses töötas agrokeemia- ja biotehnoloogiakontsern Monsanto glüfosaadi baasil välja esimese mitteselektiivse herbitsiidi, mida hakati 1974. turustama Roundupi nime all. Praeguseks on glüfosaati sisaldavad taime-mürgid levinud üle maailma (glüfosaadi tootjaid on üle 30) ning need leiavad laialdast rakendust nii väikeaedades kui ka tööstuslikes põllusüsteemides.

Glüfosaati sisaldavate taimekaitsevahendite müük on viimastel aastatel kõvasti tõusnud, inimesed on saanud jõukamaks ja glüfosaatide hind langenud. Eestis oli 2006. aastal lubatud kasutada 14 erinevat glüfosaatide baasil loodud herbitsiidi, neist 6 on Roundupi eri vormid. Eestis on glüfosaadid vabamüügil ja etiketidel puudub märge nende toksilisuse kohta mesilastele.

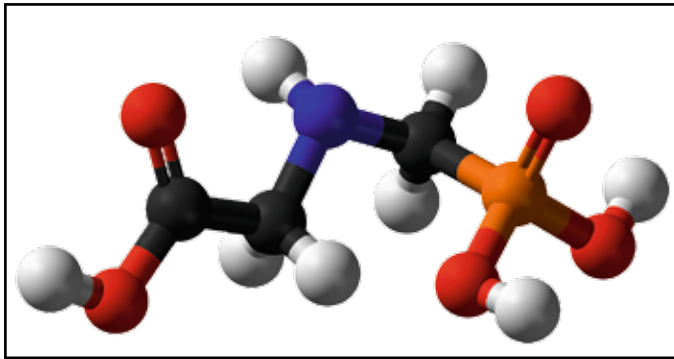
Glüfosaatide müük Eestis (kilogrammides, Taimetoodangu Inspektsiooni ja Keskkonnanuuringute Keskuse andmed):

2002: 116 351
2005: 168 897
2009: 214 701
2010: 283 858

Glüfosaat pärssib taime ainevahetuse ühe keskse ensüümi, EPSPS, süntetaasi. EPSPSi toimimiseks on vaja mangaani, glüfosaat aga seob seda. Selle

tagajärjel ei saa taim tähtsaid ainevahetusprodukte enam kätte ning hukkub. Teisisõnu tähendab see, et taim nälgib surnuks.

Kuna glüfosaat üksi ei ole piisavalt efektiivse toimega, et tungida taimesse ja selles levida, lisatakse sellele pindaktiivseid aineid. Nende abil jõuab lehtedele pritsitud glüfosaat ka kõige kaugemate juuretippudeni.

Glüfosaadi ruumiline kujutis

Üldhävitavad ehk totaalherbitsiidid tapavad valikuta kõik taimed. Nad ei toimi üksnes geneetiliselt muundatud taimele, mis on aretatud herbitsiidide suhtes resistentseks – ning valdav osa GMOsid seda ka on. Glüfosaadi võidukäik tulenes suuresti propagandast, mis kuulutas ta inimtervisele ja keskkonnale kahjatuiks. Viimastel aastatel on teadusuuringud seadnud glüfosaadi ohutuse põhimõtteliselt kahtluse alla. On ülim aeg glüfosaadist tulenevad ohud ja riskid ümber hinnata.

Glüfosaat ei mõjuta mitte ainult neid taimi, mida tahetakse hävitada, vaid ka kultuurtaimi ning pinnast. Eriti otsene on glü-

fosaati sisaldavate herbitsiidide toime juurte otseses ümbruses, risosfääris, kus nad mõjutavad pinnases elunevaid mikroorganismide ja mikrotoitainete tundlikku interaktsiooni, ning see avaldab mõju taime varustamisele toitainetega, eeskätt mangaani ja tsingiga, mis on ensüümide kaasmõjurid ja fotosünteesi toimimiseks hädavajalikud. Glüfosaat lõhub ka liblikõieliste (näiteks soja) ja lämmastikku siduvate pinnasebakterite sümbioosi. See kõik viib seleni, et lõpuks on vaja kasutada oluliselt rohkem mineraalväetisi – see on aga vastuolus iga-aastase jätkusuutliku mõtlemisega.

Taimedes toimuvate keemiliste ja bioloogiliste protsesside häirimine muudab taimed vastuvõtlikumaks haigustele, näiteks mustale kõrremurdetõvele, juuremädanikule, seenhaigustele etc. Selle peamiseks põhjuseks nimetatakse haigustekitajate stimuleerimist ja taime kaitsemehhanismi pärssimist glüfosaadi toimel.

Taimerakkudesse tungides takistavad glüfosaadi molekulid valgu sünteesi, blokeerides kolme valgu koostises oleva aminohappe – fenüülalaniini, trüptofaani ja türosiini – moodustumist.

Kuna selgroogsed kahte esimest aminohapet ei sünteesi ning türosiin moodustub soo-

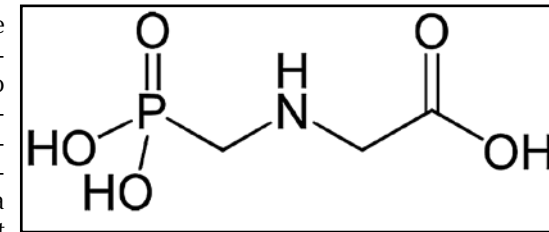
javerelistes teisiti kui taimedes, usuti pikka aega põhjendamatult, et glüfosaat on inimesele ohutu. Kuid juba aastail 1991–1992 hakkasid arstiteaduslikes ajakirjades ilmuma artiklid, milles leiti, et glüfosaatidega kokku puutunud põllumajandustöötajate hulgas suurenes pahaloomulistes kasvajatesse haigestunute arv. Kuivõrd Monsanto firma oli oma glüfosaat-seid preparaate reklaaminud kui täiesti ohutuid, kaevati nad eksitava reklaami esitamise pärast kohtusse ning sunniti selline reklaam toodetelt eemaldama.

Inimesi, taimi ja loomi ohustab glüfosaat mitmel viisil. Otseses ohus on kõigepealt selle kasutajad, kuid kaudselt levib glüfosaat ka naaberladele (eriti kui seda levitatakse lennukeilt). Glüfosaat koguneb pinnasesse ja uhutakse põhjavette, satub voolava vee või drenaazi kaudu veekogudesse.

See pole kaugeltki kõik. Glüfosaadi ja tema laguainete toime kandub edasi toiduainetes, sööda kaudu ka loomasaadustesse. Sõltumatud teadusuuringud seostavad glüfosaati loomade ja inimeste arvukate tervisehäädadega, millest paljud on pikaajalise või kroonilise kuluga. Piirkondades, kus glüfosaati (geneetiliselt muundatud kultuuridel) eriti laialdaselt kasutatakse, on täheldatud sündidefektidega laste hulga märkimisväärset suurenemist. Glüfosaati seostatakse ka hormonaalsüsteemi, eriti suguhormoonide progesterooni- ja östrogeenitoodangu häirete-

ga. Glüfosaadi mutageenne ja genotoksiline toime aitab suure tõenäosusega kaasa ka selliste haiguste tekkimisele nagu vähktõbi ja parkinsonism.

Glüfosaat ohustab mitmel viisil bioloogilist mitmekesisust: selle pikaajaline kasutamine

Glüfosaadi keemiline valem

hävitab põldudel ja nende läheduses kasvavad metsikud taimed, mis avaldab pikemas perspektiivis mõju ka toitumishelaskõrgemal kohal asuvatele elusolenditele, näiteks lindudele.

Kuigi glüfosaat ei ole insektitsiid, põhjustab see kasulike putukate: munakireslaste, röövlestade, kiilassilmade, lepatriinude surevust ja putukatel geneetilisi häireid. Näiteks on Roundup osutunud jooksiklasi peletavaks preparaadiks, tuues samas teraviljaladel kaasa lehetäide arvukuse kasvu, kuna kasurid olid teraviljapõllult kadunud. Glüfosaat on kahjulik vihmausidele ja ämblikele, eriti viimaste võrkukuduvatele liikidele.

Veelgi otsesem on glüfosaadi mõju veeökosüsteemile: üha sagedamini täheldatakse glüfosaadi kahjulikku toimet veeorganismidele (kahepaiksetele, kaladele, ussidele, zooplanktonile etc.)

Glüfosaatide toimet mesilastele on vähe uuritud ja avaldatud. Kui uskuda glüfosaatide ohutuskaarte, on glüfosaat-

did mesilastele ohutud. Kuid tavaliselt kasutatakse glüfosaati umbrohutõrjel suurtes kogustes. Sisuliselt kallatakse tõrjevahendiga üle kogu põld, ning nii saavad põllul olevad korjemisilased suure koguse toksiliselt toimivat tõrjevahendit, mis mõjub neile letaalselt.

Selline asi juhtus 2009. aastal Järvamaal, kus hukkus 20 mesilasperega mesilagrupp. Antud juhtumi korral kinnitas glüfosaadi kasutamist ka umbrohupõldu töödeldud põllumees. 2010. aastal oli

7 sarnast mürgituse kaebust. Samasuguse mürgituse kliinilised tunnused ilmnesid 2011. aasta augustis Märjamaal. PMA taimekaitseosakonna seletuskirjast ilmes, et antud juhtumi korral ei peetud mesilaste suremuse põhjuseks glüfosaati, vaid putukamürki fiproniili. Uurimistulemused muudab kaheldavaks asjaolu, et proovid tehti alles 5. oktoobril, seega kaks kuud pärast mürgituse ilmumist. Kuigi proove hoiti sügavkülmas, ei välista see vahepealsel ajal toksiinide lagunemist. Mesilaste mürgituskahvluse korral tuleb kohe teavitada piirkonna volitatud loomaarsti ja taimekaitseinspektorit, kes astub edasised vajalikud sammud (vt. nimekirja lk. 12-15).

Järjest valjemaks muutub keskkonnakaitsega tegelevate organisatsioonide ja institutsioonide hääl, kes nõuavad kategooriliselt glüfosaadi toime ümberhindamist – ning pikemas perspektiivis selle keelustamist.

Arvi Raie, Katrin Linask

GLÜFOSAADI-TEEMA TÄIENDUSEKS: KUI OHUTU ON MEIE TOIT?

Riigikontroll tellis Eesti Maaülikoolilt ekspertarvamuse riigi tegevuse kohta toiduohutuse tagamisel (avaldati 2008).

Ekspertide arvamus kohaselt ei ole meie igapäevase toidu puhtuse osas kindlustunnet. Mitte kõikidele saasteainetele ei ole kehtestatud piirnorme, ning seetõttu pole võimalik hinnata ka nende ohtlikkust. Eestisse on toodud sisse ka pestitsiide, mille jääke Eestis ei määrata.

Ekspertid peavad eriti kahetsusväärseks, et seni ei määrata meil glüfosaatide jääke. Samal ajal moodustas glüfosaat näiteks 2007. aastal Eestisse tarnitud pestitsiidide toimeainetest ligi poole (46,5%). Glüfosaatsete preparaate müük kasvas aastail 2003–2007 üle 100%, oluliselt on suurenenud nende sortiment. Kui 2007. aastal oli Eestis lubatud herbitsiidide nimekirjas 14 glüfosaati sisaldavat nimetust, siis 2008. aastal kuulus sellesse juba 25 ja 2012. aastal 35 preparaati. Glüfosaadi ja preparaate koosseisus olevate abiainetega kahjulikkus inimesele ja keskkonnale on aga teaduslikult

tõestatud.

ELI normatiivid ei näe ette ka glüfosaatsete preparaatide abiainetega määramist. Praegu preparaate lisatavad abiained on tootjafirmade poolt salastatud. Varasemast on teada Roundup Ready abiaine POEA (polüoksütüleenamiin), mis on osutunud mürgisemaks kui glüfosaat või selle laguprodukt AMPA (aminometüülfosfoonhape), mis on mullas omakorda püsivam kui glüfosaat (119–958 päeva) ning sellest ka mürgisem.

Ekspertid avaldavad kahetsust, et Eestis pole glüfosaatide sisaldust määratud ei taimedest, nende saadustest, põllumullast ega veest, sest puudub vastav tehniline baas ning nähtavasti ka huvi. (2011. aastal avaldas Eesti Keskkonnauuringute Keskus siiski aruanded "Ohtlikud ained. Intensiivse põllumajandustootmise mõju pinnavee ohtlike ainete sisal-

dusele. Pestitsiidijääkide dünaamika uuring pinnaveekogudes." ning "Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 6. detsembri 2008 direktiivi 2008/105/EÜ nõuete täitmiseks uuringu korraldamine prioriteetsete ainete sisalduse määramiseks vees, vee elustikus ning põhjasetetes", milles käsitletakse muu hulgas ka glüfosaate.)

Huvitav on veel märkida, kui suured on pestitsiidide jääkide piirnormide erinevused Euroopa Liidus ja Vene Föderatsioonis: (mg/kg): näiteks kaeraterades vastavalt 20 ja 0,3; nisuterades 10/0,3, rapsiseemnes 10/0,4. Mõtlemapanev.

Ekspertarvamused tervikuna leiate Internetist:
<http://rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/1421/1/M%C3%A4nd2008.pdf>

http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1181416/dir105_aruanne.pdf

Foto: Aimar Lauge

VALGUD ANNAVAD MESILASELE TERVISE JA ELUJÕU

Mesilaste suur suremus tekitab tõsist muret nii Euroopas kui kogu maailmas. On ju mesilased üliolulised ja asendamatud põllumajanduskultuuride ja loodustaimede tolmeldajad. Üksnes Euroopas hinnatakse mesilaste tolmeldamistöö tulemusena saadava kaudse tulu suurusks enam kui 22 miljardit eurot aastas.

Seega on mõistetav, et mesilaste tervise hoidmisele ja parandamisele pööratakse üha enam tähelepanu. Teadlasi huvitab, millest sõltub mesilaste tervis ja elujõud ning kuidas seda parandada. Kõrvuti teiste maade spetsialistidega on seda probleemi asunud uurima Norra Maaülikooli ja Bergeni Ülikooli teadlasterühm. Möödunud aasta novembris kaitses seal oma doktoriväitekirja Heli Havukainen, kes on keskendunud mesilaste kehavalkude molekulaaruuringutele.

Dr. Heli Havukainen pühen-

dus oma uuringutes peamiselt üht tüüpi valgumolekulidele, mida nimetatakse vitallogeniiniks. See mesilase kehavalk tugevdab tema immuunsüsteemi ja on samas antioksidant, suurendades putuka stressituvust. Vitallogeniin aktiveerib mesilasi rohkem pesaruumi puhastama ja hauet hooldama, samuti intensiivistab meekorjete. Uuringus jõutakse järeldusele, et rohkem valku annab mesilastele tugevama tervise ja pikema eluea.

Uuringute käigus püüti vitallogeniini toimemehhanismi molekulaartasandil selgitada. Seda mesilase kehavalku võib piltlikult võrrelda vedurist ja vagunitest koosneva kaubarongiga, mis liikleb mesilase vereringes ja transpordib keharasva molekule erinevatesse "jaamadesse". Uudse nähtusena avastati, et mõnikord võivad vitallogeniini molekulid jaguneda kaheks. Sealjuures eraldub "vedur"

"vagunitest" ja jätab "kauba" sihtkohta viimata – ning mesilase mõnes kehapiirkonnas võib tekkida energiapuudus.

See nähtus ilmneb reaktsioonina keemiliste tingimuste muutumisele mesilase organismis. Kuid protsessi täpne kulgu ja seda mõjutavad tegurid vajavad veel täiendavaid uuringuid. Kui õnnestub lõpuni selgitada, miks katkeb habras side valgumolekuli ja "rasvarongi" vahel, siis vast õnnestub seda protsessi peatada. Värske teadusdoktor Heli Havukainen ütles: "Kui õnnestub vitallogeniini kahe funktsionaalse osapoole eraldumist takistada ja tagada sel viisil "veduri" ja "kaubavagunitest" püsiv koostöö, siis tugevdab see mesilase immuunsüsteemi ja parandab tervist ning pikendab tema eluiga".

American Bee Journali artiklit 2012. aasta jaanuarist refereeris Aleksander Kilk

MESINIK VIKTOR JUŠŠENKO KÜLASTAS KOLLEEGI USAS

Tuntud detektiivi Sherlock Holmesi kohta on teada väide, et ta jättis oma töö, läks pensionile ja peab nüüd Londoni lähistel mesilasi. Umbes nii on nüüd juhtunud ka Ukraina endise presidendi Viktor Juštšenko. Mäletame, et temast sai Ukraina oranži revolutsiooni järel riigi president aastateks 2005–2010. Seejärel muutsid poliitilised tuuled suunda ja Viktor Juštšenko astus suurelt poliitikaarussellilt maha. Nüüd pühendab 57-aastane ekspresident parteitöö kõrval suure osa oma ajast mesindusele. Ja see pole lihtsalt harrastusmesiniku tase – tema mesilas on enam kui 500 mesilasperet ja aastane meetoodang ulatub väidetavalt 75 tonnini.

Mesindus on Viktor Juštšenko suur armastus olnud juba ammusest ajast. Kui ta mõne aasta eest külastas Ukraina presidendina Tallinna, soovis ta ära käia ka kohalikus mesinduspoes. Visiidi lõpus viidigi ta Tallinnas Balti jaama kõrval asuvasse mesinduskauplust. Kavandatud veerandtunni asemel venis poeskäik enam kui tunni pikkuseks ja küsimusivastuseid ning mesindusjuttu oleks jätkunud veel kauemaks. Aga nihelevate turvameeste tungiv teade, et ammu oleks aeg lennukile minna, tõid presidendi mesinduse maailmast maa peale tagasi.

Möödunud suvel külastas Viktor Juštšenko puhkuse ajal koos abikaasa Katerinaga USA-d. See käik oli Viktori abikaasale ühtlasi sõit sünnimaale – on ta ju sündinud Chicagos Ukraina immigrantide perekonnas kui Catherine Claire Chumachenko. Nüüd külastati sugulasi, mitmeid

sed võimalused ja iseärasused. Selle kõrval tegi Viktor Juštšenko märkmeid, et sarnaseid moodsaid lahendusi ka oma mesilas kasutusele võtta. USAs teenivad paljud mesinikud mesilaste tolmeldamistöö kaudu olulist sissetulekut. Ka Gary Dutsoni mesilaspered viiakse varakevadel Californiasse viljapuuaeda ja mandlipuuistandusi tolmeldama. Muu hulgas tuli jutuks, et Gary Dutsoni mesila oli USAs järjekorras teine, kus mesilasperede transportimiseks hakati tarusid paigutama spetsiaalsete alustele. Selliselt alustele paigutatud mesilastarude töstmiseks autodele või uutesse paiknemiskohtadesse kasutatakse

spetsiaalset kahveltõstikut, mida ka külalistele demonstreeriti.

Kui Viktor Juštšenko silmad löid selle peale särava, pakuti talle improvisatsiooni korras võimalust ka ise kahveltõstukiga töötamist proovida. Külalisele oli see ettepanek vägagi meelepärane. Köhkle mata istus ta tõstukirooli. Pärast mõningat juhendamist sai ta kahveltõstuki juhtimisega ning tarudega koormatud aluste autole ja taas maha tõstmisega kenasti hakkama. Selle peale tegi Gary Dutson külalisele ettepaneku, et tahtmise korral võiks ta iga kell tulla Gary mesilasse tööle. Selle peale arvas Ukraina endine president, et ettepaneku vastuvõt-

mine võiks anda USAs migranttööliste mõistele täiesti uue sisu. Seekord jäi kaup katki.

Mesinike kokkusaamisel jätkub innustunud juttu kauaks ja paljudel teemadel. Nõnda ka tollel palaval suvepäeval Gary Dutsoni mesilas. Pikem arutelu oli mesilaste korjemaast ja korjetaimedest. Gary mesilas algab hooaeg varakevadise meekorjega California viljapuuaedades ja jätkub kohalike talumeeste lutserni- ja ristiku-põldudel. Erilise maitse ja lõhnaga mett kogutakse tamariskipuudelt, ja see mesi on paljude ostjate hulgas vägagi hinnatud.

Juštšenko rääkis omakorda, et tema mesila piirkonnas Ukrainas leidub erine-

vaid õitsvaid meekorjetaimi märtsikuust kuni oktoobrini. Külvatakse ka spetsiaalset meetaimi, kuigi mitte väga suurtel pindadel. Väge head meesaagid saadakse tatrapõldudelt, mis ongi üks tähtsamaid meetaimi. Palju aastaid tagasi toodi USAst Ukrainasse robiiniaid ehk ebaakaatsiad ja need on seal praeguseks üsna laialdaselt levinud ning kujunenud üheks tähtsamaks meesaagi allikaks. Ka Juštšenko mesila ümbruses kasvab palju robiiniaid, ja sealt saavad mesilased mõnusat heledat mett. Robiiniamesi sarnaneb Viktor Juštšenko hinnangul värvuselt ja ka maitset lutsernimeele, mida külalistele Gary Dutsoni

mesilas maitsta pakuti.

Päike kaldus juba õhtutaevasse, kui Viktor Juštšenko koos abikaasa ja kaaslastega pererahvale südamest tulevad tänusõnad ütles. Kahe vägagi erineva ja teineteisest kaugel asuva maa mesinike vahel oli sündinud uus tore tutvus ja arenev sõprusuhe. Viktor Juštšenko kutsus Gary Dutsoni koos perega omakorda Ukrainasse külla, et neile oma mesilat ja kodumaad tutvustada. Ja kui mitte varem, siis järjekordse Apimondia kongressi ajal, mis toimub Ukrainas 2013. a. septembris, saab see vastukülaskäik loodetavasti teoks.

Kirjutisest koostas ülevaate Aleksander Kilk

MONSANTO FIRMA JA MESINDUS

USA mesinike ajakirja American Bee Journal (ABJ) 2012. aasta veebruarinumbris ilmus ühe mesiniku murelik lühikiri seoses Monsanto kompaniiga. Mesinikele ja paljudele põllupidajatele tuleb Monsanto firma eelkõige meelde kui GM-taimede ja tugevate taimekaitsemürkide üks suuremaid tootjaid ja levitajaid maailmas. Nüüd on mesinikke ärevusse ajanud teated Monsanto kavatsusest hakata tegutsema ka mesinduse vallas. Firma on teatanud, et kavatseb töötada mesilaste tervise parandamise ja tugevdamise suunas.

Kuid paljud USA ja ka Lääne-Euroopa mesinikud on väljendanud kahtlust, kas Monsanto plaanid on ikka mesinduse tuleviku suhtes ausad. Võib-olla tahetakse mesinike tähelepanu taimekaitsemürkide probleemidelt hoopis kõrvale juhtida. Mõned eriti kahtlevad repliigid väidavad koguni võimalusi, et Monsanto võib kavandada haiguskindlamate n.-ö. GMO-mesilaste loomist. Sellise Trooja hobuse ehk patenteeritud mesilaste survele saaks kogu maailma mesindust kontrollida, väljendab üks ABJ kirjasatja oma hirme. See murelik mesinik lisab, et

teades Monsanto tugevat seost USA valitsusega, heidab ta aeg-ajalt pilgu üle öla, et ootamatuid rünnakuid selja tagant mitte maha magada.

Jääb loota, et neil mesinike hirmudel Monsanto kurikavalate plaanide suhtes ei ole siiski tugevat põhja all. ABJ 2012. aasta aprillinumbris on samal teemal järgmine kirjutis, kus teatakse, et USA tuntud mesindusteadlane Jerry Hayes on nimetatud Monsanto mesindusala uurimisgrupi juhiks. Uuringute eesmärgina tuuakse esile mesilashaiguste tekitajatele ja kahjuritelle suunatud biolo-

giliste tõrjevahendite (biorelvade) väljatöötamist. Sealjuures loodetakse leida vahendeid ka mesilasperede kollapsi (CCD) ohjeldamiseks. Monsanto esindajad ja Jerry Hayes kinnitavad, et mesilastel on põllu- ja aiakultuuride ning loodustaimede tolmeldamisel jätkuvalt võtmeroll. Et anda mesilaste tolmeldamistööle paremad eeldused, lubatakse suunata Monsanto uuringud ja arendustöö mesilaste tervise ja elujõu parandamisele. Loodame, et asjad just seda rada lähevad.

Refereeris Aleksander Kilk

MESILASPEREDE SOETAMINE

See aasta ei erine eelnevatest mesindusaastatest kuigivõrd. Ikka on mesilasperesid talvel hukka saanud. Normaalseks kaoks võib Eestis pidada kuni 10-protsendilist mesilasperede hukkumist. Üle selle tuleb mesinikul maha istuda ja kas iseenda või kellegi teisega nõu pidada, et milles viga võib olla. Igal juhul on soovitatav sügisel panna varuperesid talvituma – vähemalt 10% põhiperode arvust. Tihti võib juhtuda, et mesilaspere elab talve ilusasti üle, aga ema on hukkunud. Kui on varuperesid, siis saab sealt ilusasti uue ema sisse panna. Praegu on õige aeg juba selle peale mõelda. Mesindamine on ikka selline tegevus, kus tuleks vähemalt üks aasta ette mõelda.

Teine olukord on siis, kui mesindamisega alles alustatakse; siis tuleb need mesilaspered kusa- gilt hankida. Soovitan enne mesilasperede ostu kindlasti mõne kogunud mesinikuga konsulteerida: kuidas ja milliseid peresid endale õue peale saada.

Peale mesilasrassi tuleb arvestada ka veel sellega, et mesilasperesid peetakse erinevate raamide peal. Eestis on põhiliselt kolm enamlevinud raamitüüpi: Eesti raam, Langstrothi raam ja Farrari raam. Enne kauba tegemist võiks seda ka ikka uurida.

Üldiselt on võimalusi vähemalt kolm.

Traditsiooniline viis on osta või püüda kinni mesilassülem. Siin loeb põhiliselt kaks tegurit: esiteks ajaline faktor (millal sülem tuli) ja teiseks sülemi suurus.

Mida varem sülemi saab, seda suuremaks jõuab mesilaspere minna ja seda suurem on võimalus saada mett juba esimesel aastal. Maikuu ja juuni algul saadud sülemid on enamasti ka suured ja juba paarunud mesilasemaga. Keskmise suurusega sülem kaalub 3-4 kg. Ühes sülemi-

Foto: Janek Saarepuu

kilos on 6000-7000 mesilast. Olen näinud ka üle 10-kiloseid sülemeid. Sülemitel pole vahet,

pis sellega, et mesinik on pesade laiendamisega hiljaks jäänud. Seega võivad need pered kas järgmisel või isegi samal aastal uuesti sülemleda. Sülemiga kaasa tuleva ema vanus on enamasti teadmatu. Mida vanem ema, seda suurem on mesilasperel soov sülemleda. Mõlemat probleemi annab ära lahendada ema väljavahetamisega. Hilisemad sülemid võivad juba olla ka paarumata mesilasemadega, kuna paljud pered ei sülemle ainult ühe korra, vaid korduvalt. Selline sülem kobardub tihti ka kõrgele, kuna paarumata ema suudab lennata nagu töomesilane.

Suurim probleem sülemitega on see, et neid on raske planeerida ja ka nende suurust ei saa ette näha. Samuti on tihti teadmatu, kus nad pärit on ja kui terved nad on.

Teine võimalus on osta mesilasperesid kevadel. Pean silmas talvitunud mesilasperesid. Sellised mesilaspered on valmis uut mesindusaastat täielikult ära kasutama. Sellised pered on tavaliselt kallimad kui suvised, aga samas on nende potentsiaal suurem, eriti piirkondades, kus on varane meekorje (paju, võilill, paakspuu jne.) Kogemus näitab, et selliseid

millise raami peale nad lähevad. Varajaste sülemitega on ka probleeme. Nimelt on need pärit mesilast, kus mesilastel on tugev sülemlemistung. Vahel ei ole varajase sülemi tulek seotud siiski sülemlemistungiga, vaid hoo-

mesilasperesid on Eestis müügil vähem kui on nõudlust, ja seepärast soovitan neid peresid juba eelneval aastal ette tellida. Mesilasperede ületalve pidamine on suhteliselt kallis (ravi + talvesööt + nugise-/karukahjud + talvekahjud jne.), seepärast neid niisama ehku peale ei tehta. Kahtlemata on nad alustavale mesindushuvilisele kevadel hea algus. Siis saab käed varakult n.-õ. meeseks teha. Kevadiste mesilasperede ostjad peavad silmas pidama, et kevadises peres ei ole mesilaste-sööda-haudme vahetust sama kui suvistes müügiperedes. Näiteks võib aprillis ostetaval 8-raamilisel perel olla vastavalt kevade arengule sees 3 söödaga raami, 2 raami hauet ja 3 tühja raami, mida aga asustavad mesilased.

Kindlasti oleks soovitatav uurida müüja käest, kas mesilasperedele on tehtud sügisel varroatoosivastast ravi, ja millega. Ravimata mesilaspere jääb kiratsema ja halvemal juhul võib ka hukkuda ning saastab kindlasti oma lestadega olemasolevaid korralikult ravitud mesilasperesid. Selline mesilaspere ei pruugi pealegi minna suuremaks kui suvel ostetud pere. Enne ostmist peaks ka kont-

rollima, et mesilasema muneb ikka korraliku töölishauet, mitte lesehauet. Selleks peaks peres olema juba kinnist hauet.

Buckfasti punase liini ema.
Foto: Aimar Lauge

Kolmas võimalus on osta mesilaspered suvel (juuni-juuli) või sügisel (juuli lõpp-august). Selliseid peresid müüakse sama aasta kasvatatud mesilasemadega, ja nende saamine ongi enamasti seotud esimeste mesilasemade paarumisega. Eestis on selleks tavaliselt juunikuu kolmas dekaad. Paarunud mesilasemad tulevad tavaliselt teisel dekaadil.

Kui meie oleme harjunud, et uus hooaeg algab n.-õ. kevadel, siis peavad paljud mesinduses uue aasta alguseks hoopis aega, kui mesilasperesid hakatakse talveks ette valmistama: seega kalendri järgi juuli lõppu-augusti algust. Mesindamises on nagu igal pool põllumajanduses, et tuleb mõelda aasta-kaks ette. Nii et mesilasperesid on kasulik osta suvel sellepärast, et siis saab need oma käe järgi ilusti talvituma panna ja ka ravida. See annab ka kindluse, et meil on järgmisel kevadel olemas korralikud mesilaspered, kes on valmis järgmisel aastal täielikult ära kasutama looduse poolt pakutavat korjet. Võib juhtuda, et suvel ostetud mesilaspered annavad ka esimesel aastal mett, aga soovitan siiski rohkem silmas pidada järgmist aastat. Ka on võimalik juuli alguses ostetud mesilaspered teha veel enne sügist pooleks, osta või teha ise sisse uued emad ja minna uuele aastale vastu veel suuremate mesilasperede arvuga.

Soovin kõigile meeldivat mesindussuuet! Loodame, et jahedale kevadele järgneb soe ja suminarohke suvi.

Muhu mesinik Aimar Lauge
www.buckfastbee.ee

Mesilasemade ja Mesilasperede müük

+372 5119 658
info@buckfastbee.ee
www.buckfastbee.ee

Buckfast
Tõumesila

VOLITATUD LOOMAASTID

Nimi	Tööpiirkond	E-post	Telefon	Volituse kehtivuse lõpp
HARJUMAA				
Joel Jürisson	Aegviidu ja Anija vald, Kehra linn, osal. Raasiku	joel.son@mail.ee	56 457 325	17.09.2012
Priit Koppel	Kose ja Kõue vald, osal. Raasiku vald	priit.koppel@vet.ee	56 628 229	31.12.2012
Raivo Koppel	Harjumaa	kadikoppel@hotmail.ee	56 911 326	31.12.2012
Karmen Kirts	Jõelähtme vald, osal. Kuusalu	karmenkirts@hotmail.ee	50 82 865	31.12.2012
Heli Suits	Saku ja Kiili vald	helisuits@hotmail.ee	50 41 060	31.12.2012
Märt Männaste	Rae vald		50 59 481	31.12.2012
Vladimir Harkovski	Padise, Vasalemma, Keila, Saue, Nissi vald	vladimir.harkovski@mail.ee	51 36 896	31.12.2012
Endel Pendin	Tallinna, Maardu ja Viimsi vald	endependin@hotmail.com	56 565 554	31.12.2012
Ulve Märtson	Kuusalu vald	ulve.martson@mail.ee	50 94 915	31.12.2012
Andres Paomees	Kuusalu vald, Loksa vald	andres.paomees@kuusalu.ee	51 13 947	31.12.2012
Kalev Ruberg	Harku vald, Kernu vald	kalev.ruberg@mail.ee	55 442 52	31.12.2012
HIUMAA				
Kalju Hülg		kalju.hylg@mail.ee	56 491 518	31.12.2012
Ly Kokla		lykokla@hotmail.ee	56 482 968	31.12.2012
IDA-VIRUMAA				
Kati Jäger		kati@sigvwar.ee	51 32 322	31.12.2012
Hagbard Räis	Aseri, Lügause, Kohtla-Nõmme, Kohtla, Maidla ja Sonda vald, Kohtla-Järve, Kiviõli, Püssi linn	loomaarst91@gmail.com	50 844 50	31.12.2012
Juri Logvinjuk	Jõhvi, Toila, Vaivara vald, Sillamäe, Narva ja Narva-Jõesuu linn	jurilogv@hotmail.ee	50 644 52	31.12.2012
Taimo Tooming	Iisaku, Illuka, Alajõe, Avinurme, Lohusuu, Tudulinna ja Mäetaguse vald	taimotoom@hotmail.ee	52 33 183	31.12.2012
JÕGEVAMAA				
Urve Teras	Jõgeva vald, Jõgeva linn	kingu@hotmail.ee	52 82 690	04.12.2012
Raimu Niilo	Puurmanni vald		50 40 068	31.12.2012
Valentin Kulikov	Saare, Pala, Kasepää vald, Mustveelinn, Palamuse vald, Tabivere vald, Torma vald	kullavere@hotmail.ee	50 41 272	31.12.2012
Margus Põldma	Pajusi vald, Põltsamaa valla Mällikvere, Mõhküla, Kalme, Adavere, Puiatu, Pilu, Vitsjärve, Röstla, Esku, Võisiku, Kamari, Umbusi ja Kablaküla külad ning Põltsamaa linn		51 75 809	31.12.2012
Mstislav Panov	Põltsamaa valla Vöhmanõmme, Annikvere, Kaliküla, Neanurme, Pudivere, Kaavere, Oe, Lustivere, Sulustvere ja Pauastvere külad		50 35 716	31.12.2012
JÄRVAMAA				
Raivo Raja	Paide linn ja Paide vald	raivo.raja@mail.ee	52 09 089	18.12.2012
Jüri Kommusaar	Ambla vald, Roosna-Alliku vald	Jyri.Kommusaar@mail.ee	51 43 630	18.12.2012
Maie Kommusaar	Albu vald	maie.kommusaar@mail.ee	52 11 152	18.12.2012
Eve Hallimäe	Väätsa vald	hallimaeve@hotmail.ee	50 81 851	18.12.2012
Berit Põldsamm	Kareda vald	berit13@hotmail.ee	51 16 461	18.12.2012
Piret Järvamägi	Koeru vald, Järva-Jaani vald	jpiret@hotmail.ee	52 062 83	10.07.2012
Meeme Ilusk		meeme.ilusk@mail.ee	51 32 578	18.12.2012
Jaana Kala	Türi vald	jaana.kala@neti.ee	52 05 764	31.12.2012
Vallo Seera	Koigi ja Imavere vald	vallo@dimela.ee	50 266 59	21.12.2012

LÄÄNE-VIRUMAA

Andres Morozov	Osa Väike-Maarja vallast, Rakke vald	andres.morozov@mail.ee	50 53 372	31.12.2012
Kaie Jõesaar	Osa Väike-Maarja vallast	kaie.joesaar@mail.ee	51 89 017	31.12.2012
Harles Paas	Haljala vald	harles.paas@mail.ee	56 486 484	31.12.2012
Vilve Ala-Paal	Kadrina vald, Rakvere linn, Rakvere vald	vilveala@hotmail.ee	51 37 662	31.12.2012
Hugo Vaino	Laekvere vald	vainohugo@hotmail.ee	50 46 320	31.12.2012
Hannes Vainult		antu01@hotmail.ee	51 46 773	31.12.2012
Tarvo Tonka	Rägavere ja osa Viru-Nigula vallast	tarvo.tonka@mail.eex	53 928 601	31.12.2012
Malle Minjajev	Tamsalu linn ja vald	malle.minjajev.001@mail.ee	51 52 768	31.12.2012
Ilmar Josua	Sõmeru vald	ilmar.josua@mail.ee	56 625 489	31.12.2012
Piret Virk	Tapa vald	piret.virk@mail.ee	56 56 9869	31.12.2012
Viivo Võlu	Vihula vald, Kunda linn, Viru-Nigula piirkond	viivo@hotmail.ee	51 61 515	31.12.2012
Merike Rootsmäe	Vinni vald	MERIS@hotmail.ee	56 913 733	31.12.2012

LÄÄNEMAA

Hele-Mall Erik	Ridala ja Vormsi vald	marta.milling@gmail.com	53 984 257	31.12.2012
Jaan Esko	Lihula ja Hanila vald	jaanesko10@gmail.com	55 540 131	31.12.2012
Kaja Lillemets	Oru, Taebla ja Noarootsi vald	kajalillemets@gmail.com	51 189 42	31.12.2012
Georgi Panfilov	Oru vald	linpet@hotmail.com	53 904 707	31.12.2012
Mai Rahuorg	Risti ja Nõva vald	mai.rahuorg@mail.ee	51 977 185	31.12.2012
Hugo Saat	Martna ja Kullamaa vald	maits@hotmail.ee	52 50 763	31.12.2012

PÕLVAMAA

Aivar Kattai	Mooste ja Ahja vald		50 47 556	31.12.2012
Olev Bergmann	Valgjärve ja Kõllaste	obergmanna@hotmail.ee	50 77 635	31.12.2012
Ljubomir Vassilko	Kanepi ja Laheda vald		51 037 44	31.12.2012
Ain Piir	Mikitamäe, Veriora ja Röpina vald	ain.piir@mail.ee	51 46 363	31.12.2012
Aimar Teever	Põlva, Vastse-Kuuste vald	aimar.teever.002@mail.ee	52 06 783	31.12.2012
Marika Keerpalu	Värskla ja Orava vald	marika.keerpalu@mail.ee	52 89 928	31.12.2012
Ellen Kets		ellen.kets@mail.ee	52 26 772	31.12.2012

PÄRNUMAA

Marika Juhani	Halinga vald	marikajuhani@gmail.com	51 43 418	31.12.2012
Marina Klaassen	Sauga vald, Tori vald, Tootsi alev, Are vald, Paikuse vald, Sindi linn, Pärnu linn	marinaklaassen@hotmail.ee	56 470 083 44 63143	31.12.2012
Laszlo Banyasz	Saarde vald	banyasz1@hotmail.ee	50 34 601 44 926 57	31.12.2012
Ülo Ilomets	Surju vald, Tahkuranna vald, Häädemeeste vald	yloilomets@hotmail.ee	53 494 324 44 60 324	31.12.2012
Anneli Ämpalu-Idvand	Tõstamaa vald, Varbla vald	tloomaarst@gmail.com	53 427 359 44 578 17	31.12.2012
Viive Pukka	Vändra vald	viivepukka@hotmail.ee	56477896 44 74 648	31.12.2012
Helve Liivamägi	Audru vald, Lavassaare vald, Koonga vald, Manija, Kihnu vald	helve1952@gmail.com	56 505 890	31.12.2012

RAPLAMAA

Liia Lumi	Märjamaa vald	alumi@hotmail.ee	52 47 100	31.12.2012
Andrus Pajur	Juuru, Kaiu, Kohila ja Rapla vald	andrus.pajur@mail.ee	51 60 251	31.12.2012
Anne-Ly Johanson	Vigala ja Raikküla vald	anneli.johanson@mail.ee	56 488 229	31.12.2012
Raul Velleste	Kehtna, Kärü ja Järvakandi vald	raulvelleste@hotmail.ee	51 49 070	31.12.2012
Rein Velleste		rein.velleste@hotmail.ee	52 65 737	31.12.2012

SAAREMAA

Aili Viin	Kaarma vald	aillviin@hotmail.ee	51 900 381	31.12.2012
Toivo Lõhmus	Kihelkonna vald, Kärla vald, Mustjala vald	toivolohmuspaatsa@hotmail.ee	52 80 767	31.12.2012
Liis Pärtel	Lümanda vald, Salme vald, Torgu vald	liisken@hotmail.ee	52 014 31	31.12.2012
Mihkel Käärid	Laimjala vald Orissaare vald	mihkelkaarid@gmail.com	52 89 796	31.12.2012
Reet Ravik	Leisi vald, Valjala vald	reetravik@hotmail.ee	50 61 483	31.12.2012
Silvi Jürjestaust	Muhu vald	silvi.jyrjestaust@mail.ee	51 963 389	31.12.2012
Ilme Hütt	Pihla vald	ilme.hytt@mail.ee	56 494 541	31.12.2012
Margit Pitk	Põide vald	margit.pitk@mail.ee	52 94 469	31.12.2012

TARTUMAA

Rein Velleramm	Kambja vald, Ülenurme vald	reinvelleramm@hotmail.ee	51 36 537	31.12.2012
Anne Räis	Puhja vald, Konguta vald	henneke4@hotmail.com	52 77 511	31.12.2012
Aavo Arrak	Luunja vald, Tartu linn	aavo.arrak@hotmail.ee	56 471 121	31.12.2012
Jaak Kaldoja	Tartu vald	jaak_kaldoja@hotmail.com	52 78 556	31.12.2012
Aivar Lastik	Nõo vald, Tähtvere vald, Rannu vald, Rõngu vald, Elva linn	aivarlastik@hotmail.ee	51 36 245	31.12.2012
Mihhail Luppa	Vara vald, Alatskivi vald, Peipsiääre vald, Kallaste linn	mihhail.luppa@mail.ee	53 926 348	31.12.2012
Väino Miil	Tartu vald, Laeva vald	vaino.miil@mail.ee	52 11 647	31.12.2012
Tiit Orav	Haaslava vald	tiit.orav@gmail.ee	51 33 958	31.12.2012
Raivo Raalik	Mäksa vald, Võnnu vald, Meeksi vald, Piirissaare vald	raivox@hotmail.ee	56 201 005	31.12.2012

VALGAMAA

Agu Kabrits	Helme vald (Tõrva piirkond), Tõrva linn	agu@torva.ee	50 53 639	31.12.2012
Pille Pill	Hummuli vald, Helme vald (Taagepera piirkond), Põdrala vald (Riidaja piirkond)	pille.pill@mail.ee	52 54 937	31.12.2012
Jaan Luht	Taheva vald, Karula vald, Valga linn	jaan@valgaloomakliinik.ee	50 38 192	31.12.2012
Jaan Uibo	Palupera vald	info@profiksum.ee	52 40 424	31.12.2012
Tarmo Kosk	Puka vald, Öru vald, Sangaste vald (Keeni piirkond), Põdrala vald (Pikasilla piirkond)	tarmo.kosk@mail.ee	51 49 345	31.12.2012
Kaja Väarsi	Otepää vald		53 474 771	31.12.2012
Liivi Borisova	OÜ Otepää Lihatoöstus Edgar (paikne)	liiviborisova@hotmail.ee	55 22 942	31.12.2012
Niina Org	Tõlliste vald, Sangaste vald (Sangaste piirkond)	niina.org@mail.ee	53 996 856	31.12.2012

VILJANDIMAA

Ilmar Kallak	Abja vald (v.a. isiklik loomafarm)	ilmarkallak@hotmail.ee	52 97 845	31.12.2012
Aira Mettus	Halliste vald, Mõisaküla linn, Abja vallas I.Kallaku loomafarm	airamettus@hotmail.ee	52 20 813	31.12.2012
Rein Tamm	Kolga-Jaani vald Suure-Jaani linn, Suure-Jaani vallas Arjadi, Jälevere, Karjasoo, Kootsi, Lahmuse, Nuutre, Põhjaka, Päraküla, Rääka, Tällevere, Vihi, Võlli ja Enge külad	reintm33@hotmail.com	50 82 976	31.12.2012
Ivan Ignatov	Kõo vald ja Võhma linn	ivan.ignatov@starline.ee	50 91 526	31.12.2012
Elle Toom	Kõpu vald	elle.toom@mail.ee	51 76 423	31.12.2012
Rein Lõhmussaar	Suure-Jaani valla Lõhavere, Navesti, Reegoldi, Kõidama, Taevere, Võhmassaare, Aimla, Jaska, Kuhjaverre, Kurnuverre, Kärevere, Mudiste, Mäeküla, Riissaare, Täaksi, Võivaku ja Ülde külad, Olustvere asula		52 95 503	31.12.2012
Raissa Lepik	Karksi vald, Paistu vald ning Tarvaste valla Anikatsi, Kannuküla, Kärstna, Põrga, Tagamõisa, Veisjärve, pahuverre ja Muksi külad.	Raja.Lepik@mail.ee	51 51 497	31.12.2012

Ulvi Martin	Pärsti vald	ulvi@equigyn.ee	51 79 179	31.12.2012
Margus Almers	Tarvaste vald (v.a. Anikatsi, Kannuküla, Kärstna, Muksi, Pahuverre, Põrga, Tagamõisa, Veisjärve, külad)	margus.almers@mail.ee	51 65 201	31.12.2012
Aide Vendla	Suure-Jaani valla Ilbaku, Ivaski, Kildu, Kobruvere, Lemmakõnnu, Metsküla, Paelama, Sandra, Vastemõisa, Epra, kabila, Kerita, Munsu, Sürgavere külad, Viiratsi vald, Saarepeedi vald	aidevendla@hotmail.ee	53 408 292	31.12.2012
Deesi Saarm			51 87 335	31.12.2012
Lembi Viks			53 423 534	31.12.2012

VÕRUMAA

Tõnis Moppel	Urvaste vald		51 48 467	31.12.2012
Arvo Mõttus	Mõniste vald, Varstu vald		53 425 688	31.12.2012
Ulrich Verrev	Sõmerpalu vald	ulrich.verrev@mail.ee	52 978 65	31.12.2012
Hege-Ly Ojaots	Misso vald	ly106@hotmail.ee	52 30 322	31.12.2012
Piret Palok	Meremäe ja Vastseliina vald	piret.palok@mail.ee	50 86 447	31.12.2012
Martin Saavo	Antsla vald, Varstu vald	loomaarst@hotmail.ee	51 65 630	31.12.2012
Raivo Suumann	Võru vald, Lasva vald		51 89 654	31.12.2012
Helju Velks	Rõuge ja Haanja vald	doktor.aibalit@mail.ee	53 441 801	31.12.2012
Piret Tobias	Võru linn		51 45 790	31.12.2012

TAIMEKAITSEINSPEKTORID

Tallinn ja Harjumaa	Ants Rookäär	Teaduse 2 75501 Saku	ants.rookaar@pma.agri.ee	671 2655 51 74 227
Hiiumaa	Helle Aasma	Leigri väljak 5 92412 Kärdla	helle.aasma@pma.agri.ee	46 314 90 51 04 812
Ida-Virumaa	Aare Mägi	Viru 5 A 41589 Jõhvi	aare.magi@pma.agri.ee	33 667 64 52 52 278
Jõgevamaa	Jüri Siirmäe	Ravila 10 48306 Jõgeva	juri.siirmae@pma.agri.ee	77 223 65 51 65 097
Järvamaa	Harri Ellermaa	Prääma 72763 Paide vald	harri.ellermee@pma.agri.ee	38 52 773 51 00 240
Lääne-Virumaa	Kalev Kaunismaa	Neffi 2 46607 Piira küla Vinni vald	kalev.kaunismaa@pma.agri.ee	32 275 21 53 333 386
Läänemaa	Jaak Otisalu	Metsa 44 90505 Haapsalu	jaak.otisalu@pma.agri.ee	47 340 43 53 028 397
Põlvamaa	Peeter Protsin	Puuri tee 1 63308 Põlva	peeter.protsin@pma.agri.ee	79 94 551 53 338 594
Pärnumaa	Jaani Lilles	Keresse 4 80010 Pärnu	jaanik.lilles@pma.agri.ee	44 710 65 52 52 803
Raplamaa	Ülle Andrespok	Kuusiku tee 6 79511 Rapla	ulle.andrespok@pma.agri.ee	48 96 702 51 87 875
Saaremaa	Maie Höbenaal	Kohtu 10 93812 Kuressaare	maie.hobenaal@pma.agri.ee	45 399 13 53 302 756
Tartumaa	Anne Vester	Kooli 13 50409 Tartu	anne.vester@pma.agri.ee	74 606 07 52 517 66
Valgamaa	Piret Mitt	Aia 17 68203 Valga	piret.mitt@pma.agri.ee	76 439 18 51 01 794
Viljandimaa	Ene Salusaar	Vabaduse plats 4-207 71020 Viljandi	ene.salusaar@pma.agri.ee	43 512 42 52 522 96
Võrumaa	Benno Laks	Katariina 7 65608 Võru	benno.laks@pma.agri.ee	78 218 26 50 74 319

KOHALIKE ÜHENDUSTE JA SELTSIDE 2012 II POOLAUSTA ÕPPE- JA TEABEPÄEVAD

Õppe- ja teabepäevade korraldamist toetab Euroopa Liit Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010–31.08.2013 kaudu. Osavõtt on tasuta.

HARJUMAA

Keila Aiandus- ja Mesindusseltsi õppe- ja teabepäev
09.06.2012 kl. 11.00 Mai Endla mesilas Hüürus Ööbiku 2

Suvised tööd mesilas.
Mesilasemade kasvatus.
Lektor Mai Endla

Info: Aivi Jakobson, 51 94 58 76

Tallinna Mesinike Ühistu õppe- ja teabeõhtud
Tallinnas Ehitajate tee 5 VII-315 kl. 17.30
08.05.2012

Erinevad mesindusmeetodid.
Lektorid Aleksander Kilk ja Uku Pihlak (ei saa toetust mesindusprogrammist)

12.06.2012 Peakorje-eelsed tööd mesilas, uute perede moodustamine, emade vahetamine.

Koht ja lektor täpsustamisel (ei saa toetust mesindusprogrammist)

07.08.2012 Meevõtmine, varroatoositõrjevõtted, perede koondamine. Koht ja lektor täpsustamisel (ei saa toetust mesindusprogrammist)

Info: Uku Pihlak, 50 52 736

HIUMAA

Hiiumaa Mesinike Seltsi praktiline õppepäev (koht täpsustamisel) kl. 10.00

28.07.2012 Meevõtmine, varroatoositõrjevõtted, perede koondamine. Ema andmine peresse.
Lektor Uku Pihlak

Info: Uku Pihlak, 5052736

JÕGEVAMAA

Põltsamaa Mesinike Seltsi praktiline õppepäev mesilas (ei saa toetust mesindusprogrammist)

02.06.2012 Põltsamaa tunnustatud mesilate külastamine, tutvumine tehnoloogiliste lahendustega.

Info: Ain Seeder, 52 50 204,
www.poltsamaamesi.eu

NB! Osalejate arv on piiratud, eelistatud on seltsi liikmed.

LÄÄNE-VIRUMAA

Lääne-Virumaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev
26.05.2012 kl. 12.00 Maire Valtini mesilas Vinni vallas Inju külas.

Kevadised tööd mesilas.
Ettevalmistused suviseks korjeks.
Lektor Maire Valtin

Info: Maire Valtin, 52 50 204

PÕLVAMAA

Põlvamaa Mesinike Seltsi praktiline õppepäev
15.06.2012 kl. 12.00 Pajusi vallas Pisisaare külas Kubja talus

Suvised tööd mesilas.
Lektor Jüri Lugus

Info: Ulvi Ajalik, 56 60 80 28

NB! Registreerida saab ainult telefonil 56 60 80 28. Loeng on tasuta, osalejatel tuleb tasuda transpordi eest kohale- ja tagasisõiduks.

SAAREMAA

Saaremaa Mesinike Ühingu õppe- ja teabepäev
09.06.2012 kl. 11.00 Signe Meisalu mesilas Leisi vallas Jõiste külas.

Suvised tööd mesilas. Praktiline osa toimub korpustaru näitel.
Lektor Signe Meisalu

Registreerimine ja info: Signe Meisalu 56 48 50 85

TARTUMAA

Elva Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäevad
Elvas, Pargi 34 kl. 10.00

12.05.2012 Uute perede moodustamine. Perede poolitamine. Koondkunstpere. Võrsikpere. Lendpere. Lihtsamad emadekasvatuse võtted.
Lektor Tõnu Hiemäe

11.08.2012 • Mesilaste haigused ja varroatoositõrje. Lektor: Aado Oherd
• Hilissuvised tööd mesilas.
Lektor Tõnu Hiemäe

Info: Tõnu Hiemäe, 50 49 020

Tartu Aiandus- ja Mesindusseltsi õppe- ja teabeõhtu
09.05.2012 kl. 17.00 Tartus Soola 1a

Kunstperede tegemine ja mesilasema andmine.

Lektor: Janek Saarepuu

Info: Priit Pihlik, 55 111 58

VALGAMAA

Otepää Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev
30.06.2012 kl. 11.00 Ants Tiirmaa mesindustalus Otepää vallas Arula külas (väljasõit kell 10.00 Otepäält Lipuväljak 13A "Merle" lillekaupluse juurest).

- Mesilashaigused. Varroatoos ja mesilaste kollaps.
- Lektor Arvi Raie
- Suvised tööd mesilas.
- Lektor Mai Endla

Info: Aili Konts, 56 50 97 70

VILJANDIMAA

Karksi-Nuia Aianduse ja Mesindusseltsi õppe- ja teabepäevad
Polli-Järve talu mesilas Karksi vallas kl. 10.00

19.05.2012 Mesilasperede laiendamine.

18.08.2012

Emade kasvatamine.
Lektor: Antu Rohtla
Sügisene varroatoositõrje. Kärgede sorteerimine ja ladustamine.
Lektor: Antu Rohtla (ei saa toetust mesindusprogrammist)

Info: Antu Rohtla, 56 61 26 22;
Leili Nael, 56 95 87 76, 433 16 02

VÖRUMAA

Võrumaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev:
02.06.2012 kl. 10.00 Mario Kalveti mesilas Rõuge vallas Jõeääre talus

Varroatoosi tõrje ja monitooring. Valmistumine peakorjeks.
Lektor Mario Kalvet

Info: Mati Urbanik, 52 90 388

MESINDUSKURSUSED

Mesinduskursus Hobimesiniku aastaring 2012-2013

Põhja-Viljandimaal Suure-Jaani vallas Ülde külas Põllussaare talus kl. 10.00
02.06.2012

1. õppepäev
Mesilaspere bioloogia, mesilaste pidamiseks vajalik inventar, kärjemajandus, raamide kokkuloomine, traatimine kärjetamine, teadmised mesilaspere ostmiseks ja tarru paigutamiseks.

Teoreetiline ja praktiline õpe.

Lektorid: Jaak Riis ja Marje Riis

16.06.2012

2. õppepäev
Mesilaspere bioloogia, mesilaste korjema, mesilaspere laiendamine, mesilaste haigused ja kahjurid. Teoreetiline ja praktiline õpe.

Lektorid: Jaak Riis ja Marje Riis

11.08.2012

3. õppepäev
Mesilaspere sügisene koondamine, mee vurrimine, kärgede sorteerimine ja säilitamine, mesilaspere täiendussõitmine.

Teoreetiline ja praktiline õpe.
Lektorid: Jaak Riis ja Marje Riis

Info: Jaak Riis
NB! Registreeruda saab ainult telefonil 56 98 33 61, alates 02.05.2012)

Mesinike õppe- ja teabepäevad Tartumaal Nõo vallas Uuta külas Sireli talus kl. 10.00

15.06.2012 Kunstperede moodustamine ja mesilasema andmine (teooria). Kunstperede moodustamine. Mesilasema andmine. Mesilasema vastuvõtmise kontroll (praktiline osa).

Lektor Janek Saarepuu
04.08.2012 Itaalia mesilase peakorje-järgne hooldamine ning talveks ettevalmistamine.

Lektor Janek Saarepuu (ei saa toetust mesindusprogrammist)

Info: Janek Saarepuu, 56 22 80 46

NB! Registreeruda saab ainult telefonil 56 22 80 46, alates 01.06.2012.

Osavõtjate arv on piiratud 15 inimesega!

Õppepäevade teemade ja lektorite valikus võib ette tulla muudatusi. Muudatustest tuleb teatada Eesti mesindusprogrammi projektijuhile hiljemalt 2 nädalat enne õppepäeva toimumist (e-post: mesindusprogramm@gmail.com või telefon: 53 41 40 67). Muudatustest antakse teada Eesti mesindusprogrammi veebilehel www.mesindusprogramm.eu.

EESTI MESINIKE LIIDU TEGEVJUHT MARIANNE ROSENFELD

Minu elutee on olnud pikk ja põnev. Sellel on olnud nii suuri kordaminekuid kui ka altvedamisi. Olen enamiku oma vigadest suutnud siiski pöörata sellisteks kogemusteks, millest olen leidnud hoopis uusi õppetunde. Kuna olen aktiivne Kaksikute tähtkuju esindaja, siis olen ma oma rahutu hingeloomusega otsinud terve elu uusi väljakutseid. Tänu vist sellele omadusele olen jõudnud tänaseks teie juurde – alates 2. aprillist Eesti Mesinike Liidu tegevjuhina.

Lühidalt minu elulugu. Sündinud 31. mail 1960. aastal. Vanavanemad on pärit Läänemaalt, kus väga varasest lapsepõlvest mäletan ka nende taluaias olnud mesitarusid. Rohkem kokkupuuteid mul mesindusega pole olnud, kui välja arvata see, et mulle meeldib mett süüa. Olen ise oma teadliku elu olnud harjukas, elades Tallinna lähisel Jüri alevikus. Esimesed 8 aastat õppisin Lehmja 8-klas-silises koolis, seejärel Tallinna 20. Keskkoolis kirjanduskallakuga klas-sis. Praegu õpin ka – Mainori Kõrgkoolis projektijuhtimist. Mulle meeldib elupõline õpe. Olen oma elu jooksul õppinud väga paljudel erinevatel täiendkoolitus-tel, alates käsitöökursus-dest ja lõpetades keele-õppega. Loetelu vahele mahuvad erinevad kur-sused kõikvõimalikel tee-madel, mis tänapäeva inimest elus edasi aitavad.

Igapäevast leiba olen viimased 20 aastat teeninud raamatupida-mise valdkonnas. Nii erineva-tele firmadele raamatupidamist tehes kui ka algajaid raamatupi-dajaid välja koolitades.

Minu suureks hobiks lisaks aiandusele ja käsitööle on reisi-

mine. Kõik minu vabad ressursid, nii aeg kui ka raha, lähevad ainult selleks, et rännata võimaluse korral maailmas ringi.

viimase aasta jooksul olen korraldanud üle 30 erineva õppe-reisi nii Eestis kui piiri taga. Selle kogemuse toon nüüd üle Eesti Mesinike Liidu heaks. Olen kindel, et mesinike suurearvulises peres on toredaid reisihuvilisi, kellega käia üheskoos õppereisidel. Kasutan siinkohal võimalust ja annan eelteatena infot, et tahan septembris korraldada õppereisi Ungarisse ja Poola, Zakopanesse, kus külastame kohapeal elavaid eestlasi ja tutvume ungarlastest mesinikega. Programm on tihe ja reis kestab 9 päeva. Huvilistele saadan välja täpsustatud ajakava.

Eesti Mesinike Liidu tegevjuhina soovin organisatsiooni näha tugevana ja koostöövõimelise-na, kus võtmesõna oleks piirkondlik koostöö nii üksikisikutest mesinike kui ka erinevate seltside ja organisatsioonide vahel. Loodan, et piirkondlikeks volinikeks on inimesed, kes tahavad aktiivselt kaasa lüüa Mesinike Liidu kui organisatsiooni tegevuse hoogustamisel, jagada mitmekülgset infot oma piirkonnas olevatele mesinikele ja aktiveerida mesinike koostööd ka piirkondlikult. Organisatsioon on suur, kahjuks

ei ole kõigil liikmetel meiliaad-resse ja see teeb meie oma-vahelise suhtlemise mõnevõrra keerulisemaks. Seetõttu näen just piirkondlike volinikke väga vajalike kontaktisikutena liidu ja piirkonna vahel. Aga kindlasti jälgige infot ka meie kodulehel www.mesinikeliit.ee

Mesindusprogrammi raames toimuvad juba erinevad koolitused-infopäevad. Omalt poolt tahan kindlasti hakata korraldama parimate kogemuste vahetamise õppereise ka Eestimaal. Püüan tegevuse intensiivistamiseks leida võimalusi erinevate projektide kaudu. Kõik see võtab muidugi aega. Kõige otsem abi, mida saan liikmetele juba täna anda, on raamatupidamislik nõuanne. Kui keegi

liikmetest tunneb, et vajab selle-alast konsultatsiooni, ärge kart-ke küsida. Liidu liikmetele on see tasuta.

Ma loodan, et teid ei ehmata see, et ma ei tea mesindusest mitte midagi. Aga tegevjuhina ei pea ma olema mesindusspetsialist. Minu töökohustuseks on organisatsiooni igapäevase töö koordineerimine. Ja kui te esitate mulle küsimusi, millele ma ise kohe ei oska vastata, siis ma otsin endale abiks spetsialisti, kes oskab aidata. Minu toeks on ka meie 7-liikmeline juhatus ning meie mesindusprogrammi juht Aivar Raudmets ja kontoritöös teile juba tuttav Ine Leinuste.

Ma usun, et toetudes oma eelnevale töökogemusele ja teie

kui liikmete abile, suudan koor-dineerida meie suure organi-satsiooni igapäevast elurütmi. Olen avatud kõigile ettepane-kutele ja mõtetele, mis aitak-sid mind kiiremini oma töösse sisse elada ning liidu tegevus-tega kurssi viia. Eelkõige olen huvitatud teie kui liikmete arva-musest: mida te ootate Eesti Mesinike Liidult ja minult kui selle organisatsiooni tegevjuhilt.

Olen tänulik EMLi juhatajale, kes mind konkursisõelal välja valis ning andis mulle uue ja huvitava tööalase võimaluse.

Konstruktivsele koostööle lootes

*Marianne Rosenfeld
EMLi tegevjuht*

Soovime sünnipäevalastele palju õnne ja tugevat tervist!

Villu Käo	70	27. märts			
Õie Djakonova	87	1. mai	Endel Alev	77	2. aprill
Johannes Lamp	86	23. aprill	Kaljo Laursoo	76	27. aprill
Sulo Lüiste	84	17. aprill	Kalju Hinto	75	17. aprill
Helmut Miller	81	1. mai	Heldur Laumets	75	10. mai
Kalju Korp	79	9. aprill	Jaan Koppel	60	8. aprill
Linda Mendel	79	10. mai	Avo Etti	60	9. aprill
Heino Kostabi	79	19. mai	Vjatšeslav Leedo	60	21. mai
iimar-Heinrich Jõesoo	78	6. aprill	Ulvi Ajalik	50	28. aprill

Esi- ja tagakaane fotod: Aimar Lauge.

EML ajalehe "Mesinik" järgmine number 3 (71) ilmub juunis 2012.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J. Vilmsi 53G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: killk@cc.ttu.ee või linask@neti.ee.
EML kontakttelefonid: 52 93 589 (A. Killk) või 63 764 93 (EML kontor, J.Vilmsi 53G, 10147 Tallinn; teispäeviti ja reedeti kell 10-16).
Mesindusalane teave Internetis: www.mesinikeliit.ee; www.mesindus.ee; www.mesindusprogramm.eu.

**Eesti mesinduse arendamist toetab käesoleval ajal Euroopa Liit
"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013" tegevuste kaudu.**

Mesindusprogrammi eesmärgid on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja -õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike parem erialane teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja -võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjes; mee kvaliteedi seireuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valminud materjalid on tasuta.